

Kulturutskottets yttrande**1984/85:4 y****om kulturarbetarnas skatteförhållanden m. m. (prop. 1984/85:93)***Till skatteutskottet*

Skatteutskottet har den 5 februari 1985 beslutat bereda kulturutskottet tillfälle att yttra sig över proposition 1984/85:93 om kulturarbetarnas skatteförhållanden m. m. jämte ett antal motioner och motionsyrkanden.

Utskottet behandlar vissa av motionsyrkandena i sitt yttrande KrU 1984/85:5 y till skatteutskottet om vissa skatte- och avgiftsfrågor på idrottsområdet, m. m.

I förevarande yttrande behandlar utskottet motion 1983/84:597, motion 1983/84:2075, motion 1984/85:282 yrkande 2, motion 1984/85:283, motion 1984/85:284 yrkandena 1, 2 och 3, motion 1984/85:285, motion 1984/85:286 yrkandena 1 och 2 samt motion 1984/85:487.

Skatteutskottet har med eget yttrande samt med samtycke av kulturutskottet till detta utskott överflyttat två motionsyrkanden som väckts med anledning av propositionen, nämligen yrkande 4 i motion 1984/85:284 och yrkande 3 i motion 1984/85:286. Yrkandena, som avser frågan om ett fortsatt reformarbete för att bl. a. förbättra kulturarbetarnas skatteförhållanden, kommer att behandlas av kulturutskottet i ett kommande betänkande om kulturbudgeten för 1985/86.

Motion 1984/85:1620, som avser beskattning m. m. av ersättning från förslagsverksamhet, föranleder inte något yttrande från kulturutskottets sida.

Kulturutskottet*Allmänt*

Det förslag som läggs fram i propositionen om kulturarbetarnas skatteförhållanden m. m. grundar sig på kulturskattekommitténs slutbetänkande (SOU 1983:53) Kulturarbetare och uppfinnare – skatter och avgifter. Kommittén tillsattes år 1979 på hemställan av riksdagen efter förslag av kulturutskottet.

Förslagen i propositionen till ändrade skatteregler har fått en generell utformning och berör således inte enbart kulturarbetare. Förslagen avser emellertid skattefrågor som är särskilt viktiga för kulturarbetarna. Då utskottet i det följande yttrar sig över propositionen och de med anledning av denna väckta motionerna sker utskottets bedömning främst från denna utgångspunkt.

Utskottet vill inledningsvis framhålla att de i propositionen framlagda förslagen synes vara ägnade att leda till en mera rättvis beskattning av

kulturarbetarna. Det är därför angeläget att beslut nu tas med anledning av förslagen.

Som framhålls i propositionen har varken från kulturarbetarnas eller kulturskattekommitténs sida gjorts gällande att statsmakterna vid beskattningen skulle ekonomiskt stödja kulturarbetarna. Utskottet delar självfallet uppfattningen att stöd till kulturarbetarna inte skall ges genom beskattningssystemet. Denna uppfattning står inte i motsättning till det förhållandet att frågan om reglerna för kulturarbetarnas skatter och avgifter har nära samband med den övergripande frågan om kulturarbetarnas villkor. Den senare frågan kommer utskottet att närmare behandla i sitt kommande betänkande om kulturbudgeten för budgetåret 1985/86. Utskottet får anledning att i betänkandet behandla även frågor som rör skatter och avgifter för kulturarbetare, eftersom utskottet i detta kommer att ta ställning till bl. a. de båda motionsyrkanden som skatteutskottet med eget yttrande överlämnat till kulturutskottet och som avser bl. a. skatter och avgifter (yrkande 4 i motion 1984/85:284 och yrkande 3 i motion 1984/85:286). Därvid aktualiseras änyo den av kulturskattekommittén diskuterade frågan om man skall införa ett särskilt inkomstslag för inkomst av litterär eller konstnärlig verksamhet. I kommitténs betänkande redovisas de skäl som finns mot att införa ett särskilt inkomstslag för sådan verksamhet. Utskottet måste i förevarande sammanhang konstatera att den hittills gjorda utredningen inte kan läggas till grund för ett införande av ett särskilt inkomstslag för sådan inkomst. Ett yrkande härom i motion 1984/85:283 (c) måste därför avstyrkas (yrkande 2 delvis).

Ett annat i samma motion framställt yrkande om befrielse från skatt för kulturarbetare vill kulturutskottet se som uttryck för det förhållandet att många kulturarbetare har sådana ekonomiska villkor att de har ringa eller ingen skatteförmåga. Som nyss angetts kommer kulturarbetarnas villkor att behandlas i det kommande betänkandet om kulturbudgeten. Motionsyrkandet avstyrks (yrkande 1).

Bokföring och deklaration

Kulturskattekommittén föreslog att bokföringsreglerna för kulturarbetare med en årsomsättning under 20 basbelopp skulle förenklas. Vid sidan av uttag skulle i räkenskaperna bara behöva tas upp vad som kontant flutit in och getts ut. Motsvarande ändringar skulle göras vid beskattningen.

I propositionen föreslås att nuvarande regler för bokföring och deklaration behålls.

I motion 1984/85:283 (c) yrkas att kommitténs förslag skall genomföras.

Utskottet vill erinra om att det stora flertalet kulturarbetare har måttliga intäkter i sin verksamhet – mindre än 20 basbelopp – och att, som närmare redovisas i propositionen (s. 12), det i allmänhet inte ställs några långtgående krav på bokföring och uppgifter vid taxeringen. Enligt kommitténs förslag skulle kulturarbetaren ha möjlighet att växla mellan redovisning enligt

bokföringsmässiga grunder och kontantprincipen. Sådana byten kräver invecklade regler för att hindra inte avsedda beskattningseffekter. Totalt sett skulle regelsystemet kompliceras om förslaget genomfördes, anför det i propositionen.

Med hänsyn till det nu anförda och till vad i propositionen redovisas om att bokföringsregler m. m. för småföretagare aktualiserats genom nyligen framlagda utredningsförslag förordar utskottet att skatteutskottet avstyrker motionsyrkandet (yrkandet 2 delvis).

Kulturutskottet, som hyser förståelse för att kulturarbetarna trots allt kan uppfatta bokföringsreglerna som invecklade, konstaterar med tillfredsställelse det positiva gensvar som tanken på en särskild informationsskrift till kulturarbetarna från bokföringsnämnden fått. Utskottet förutsätter att en sådan skrift utarbetas.

Rörelsebegreppet

Utskottet vill inte motsätta sig att nuvarande principer för bedömningen av om en litterär eller konstnärlig verksamhet utgör rörelse bibehålls.

Utvecklingskostnader

Regeringen föreslår på grundval av kommittéförslaget att rätt till avdrag införs för vissa utgifter för tiden innan en verksamhet utvecklas till rörelse. Avdrag skall få göras för löpande omkostnader som hänför sig till det kalenderår då rörelsen påbörjas och det närmast föregående året. Avdraget skall utnyttjas mot rörelseintäkter under de sex första rörelseåren och får inte leda till underskott något av åren.

Kommittén föreslog att avdrag även för kostnader under det andra och tredje året före rörelsens början skulle få göras.

Utskottet biträder förslaget att möjligheterna till avdrag för utgifter från tiden innan en verksamhet fått karaktär av rörelse skall utvidgas.

I propositionen anges (s. 16) att det är oundvikligt att det skisserade förslaget leder till kontrollproblem. Möjligheterna att klarlägga om den skattskyldige tidigare har haft några inkomster i verksamheten är t. ex. ofta mycket små. Starka skäl talar därför för att hänsyn tas enbart till omkostnader under den närmaste tiden före rörelsens start, anför det i propositionen.

De i propositionen anförda skälen framstår som bärande. Utskottet föreslår därför att skatteutskottet med tillstyrkande av regeringens förslag avstyrker yrkanden i vilka förordas en tidsmässigt mer långtgående avdragsrätt, nämligen dels yrkande 2 delvis i motion 1984/85:283 (c), yrkande 2 i motion 1984/85:284 (c) och yrkande 2 i motion 1984/85:286 (fp), dels yrkande 1 i motion 1984/85:285 (m).

Ett i motion 1984/85:282 (c) framställt yrkande avser en definitionsfråga.

som enligt utskottets mening främst är av skatteteknisk art och som därför inte föranleder något utskottets yttrande (yrkande 2).

Kostnader för arbetslokal i egen bostad

Nuvarande praxis då det gäller rätt till avdrag vid inkomstbeskattningen för arbetsrum i egen bostad är restriktiv. Detta gäller både inkomst av tjänst och av rörelse. I fråga om sistnämnda inkomstslag föreslås i propositionen viss utvidgning av avdragsrätten.

Lagtekniskt föreslås till en början att det i ett första stycke i en ny anvisningspunkt 11 till 29 § kommunalskattelagen tas in en regel som är avsedd att återge dagens praxis. För avdragsrätt skall krävas att som arbetsrum för rörelse använts sådan del av den skattskyldiges bostad som särskilt inrättats för ändamålet. Om så är fallet skall avdrag medges för skälighetsdelen av bostadskostnaden.

Motionärerna bakom motionerna 1984/85:283 (c) och 1984/85:284 (c) vill att avdragsrätt skall medges – både då det gäller rörelse och tjänst – om verksamheten i väsentlig mån hindrat lokalens användning för bostadsändamål. I fråga om tjänst skall enligt motion 1984/85:283 också krävas att arbetsgivaren inte tillhandahållit lokal. Även den andra motionen, 1984/85:284, torde syfta till införandet av ett sådant krav. Motionernas yrkanden överensstämmer med det förslag som lagts fram av kulturskattekommittén.

Som framhålls i propositionen är en klar fördel med nuvarande praxis att avdragsrätten kan prövas mot bakgrund av vissa lätt konstaterbara omständigheter. Där framhålls också att denna praxis i flertalet fall ger ett materiellt godtagbart resultat. Något behov finns därför inte att – som kommittén föreslagit – generellt sänka kraven för avdragsrätt, anförs det i propositionen.

Utskottet vill framhålla att en sådan regel som den i propositionen föreslagna och som således är avsedd att återge nuvarande praxis måste anses godtagbar då det gäller konstnärlig verksamhet som bedrivs i ateljéform. I sådana fall kan ateljén i allmänhet inte alls eller i varje fall i endast obetydlig omfattning utnyttjas för bostadsändamål. Därmed får enligt utskottets mening och i överensstämmelse med vad som anförs i propositionen förutsättningarna för avdragsrätt anses vara uppfyllda. För andra kulturarbetare kan regeln uppenbarligen inte leda till ett resultat som framstår som rimligt. Problemet exemplifieras i propositionen. En författare som använder ett rum i bostaden som arbetsrum torde inte utan vidare få rätt till avdrag för kostnaden, något som han däremot torde kunna räkna med om han hyr ett rum "på stan". Enligt utskottets mening finns det inte skäl att i avdragshänseende göra åtskillnad mellan dessa båda fall. Avdragsrätt bör medges i båda fallen. I propositionen har också föreslagits en kompletterande regel, som kan få tillämpning i förnämnda fall. Även den regeln föreslås få generell giltighet för rörelseidkare. Utskottet, som i det följande tar upp

frågan om utformningen av den kompletterande regeln, anser sig med hänsyn till det anförda böra godta huvudregeln.

Den kompletterande regeln föreslås få i huvudsak följande innehåll (p. 11 andra stycket anvisningarna till 29 § kommunalskattelagen).

Även om särskilt arbetsrum inte inrättats medges avdrag för bostadskostnad om arbete utförts i bostaden minst 800 timmar under beskattningsåret. Vid beräkning av antalet timmar beaktas endast arbete som det med hänsyn till verksamhetens art varit motiverat att utföra i bostaden. I timantalet får jämte arbete för rörelsen även inräknas tillfälligt arbete som har nära samband med rörelsen men är att hänföra till tjänst. Arbete som utförts av den skattskyldiges barn tillgodoräknas endast om barnet fyllt 16 år och arbete som utförts av den skattskyldiges make endast om makarna drivit rörelsen gemensamt. Avdrag medges med 2 000 kronor om arbetet utförts i bostad på den skattskyldiges egen eller hans makes fastighet och med 4 000 kronor i annat fall.

Motionärerna bakom motion 1984/85:285 (m) vill ha en annan utformning av den kompletterande regeln. De vill att avdrag skall medges om den huvudsakliga delen av rörelsen bedrivs inom bostaden samt att annan fast lokal för verksamhetens bedrivande inte finns (yrkande 2). Vidare föreslås att avdrag skall medges med 4 000 kr. om arbetet utförts i egen bostad oavsett bostadstyp (yrkande 3).

Enligt utskottets mening är den i propositionen valda konstruktionen av avdragsregeln att föredra framför den i motionen föreslagna. Om motionärernas förslag genomförs skulle detta enligt utskottets mening innebära att man ställer alltför stora krav på den skattskyldige i de fall då denne har en tidsmässigt arbetskrävande rörelse medan däremot kraven blir alltför lindriga i fall då rörelsen har en begränsad omfattning och således ger utrymme för ett långtgående utnyttjande av arbetsrummet för bostadsändamål. Samtidigt vill utskottet erinra om att det även med den av motionärerna valda konstruktionen krävs att verksamheten skall betraktas som rörelse och den får således inte endast vara av hobbykaraktär. Utskottet anser således att en regel som anknyter till den absoluta tiden för utnyttjandet av arbetsrummet är att föredra. Den i propositionen föreslagna regeln bör godtas. Liksom det av motionärerna framlagda förslaget kräver denna regel en bedömning av verksamhetens omfattning. En prövning av under vilken tid arbete utförts i bostaden måste nämligen göras. Det särskilda villkor som gäller för kulturarbetarnas skapande – många gånger kan ett intensivt och långvarigt arbete visa sig vara ofruktbart och inte leda till något resultat som kan avläsas i form av produktion – måste enligt utskottets mening beaktas vid denna prövning. Det är därför, som utskottet närmare berör i det följande, av stor vikt att taxeringsmyndigheterna har god kunskap om kulturarbetarnas arbetsvillkor.

Utskottet ser det som betydelsefullt att det föreslås en bestämmelse som innebär att i timantalet får jämte arbete för rörelse även inräknas tillfälligt arbete som har nära samband med rörelsen men är att hänföra till tjänst.

Bestämmelsen kan få särskild betydelse för de fria kulturarbetarna. Dessa har inte sällan vid sidan av rörelsen uppdrag, där intäkterna skattemässigt hänförs till inkomst av tjänst. Uppdragen har i regel nära samband med rörelsen. Utskottet anser att för kulturarbetarnas del begreppet "tillfälligt arbete" måste ges en vid tolkning. Enligt utskottets mening kan det för denna grupp ofta vara fråga om ett tillfälligt arbete även då ett uppdrag är tidsmässigt krävande och ger relativt höga intäkter.

I propositionen framhålls att, eftersom de avdrag som kan komma i fråga avser relativt blygsamma belopp, taxeringsnämndens prövning bör inriktas på om den skattskyldige över huvud taget är berättigad till avdrag och inte på avdragets storlek. Förslaget om schablonbelopp – 2 000 eller 4 000 kr. – har utformats mot denna bakgrund. Med hänsyn till föreliggande avdragsrätt för räntor på fastighetslånen godtar utskottet regeringsförslaget i denna del.

Utskottet godtar också regeringsförslaget att de nya reglerna bör gälla enbart vid beräkning av inkomst av rörelse. Vid denna bedömning beaktar utskottet att det i enlighet med det ovan sagda kommer att finnas visst utrymme för fritt arbetande konstnärer att få avdrag för arbetsrum, trots att viss del av deras inkomst kommer från tillfälliga uppdrag, där inkomsten skall taxeras som inkomst av tjänst. I fråga om rätten till avdrag för arbetsrum i egen bostad inom denna förvärvskälla är någon ändring inte avsedd att göras. Här gäller således även i fortsättningen den praxis som kommit till uttryck i bl. a. ett antal rättsfall år 1975.

I enlighet med det i det föregående anförda föreslår utskottet – såvitt avser utskottets beredningsområde – att skatteutskottet tillstyrker förslaget i propositionen och avstyrker motion 1984/85:283 yrkande 2 i här aktuell del, motion 1984/85:284 yrkande 1 och motion 1984/85:285 yrkandena 2 och 3.

I motion 1984/85:487 (c) yrkas att egenföretagare skall medges avdrag för kontorslokal i anslutning till bostaden.

I den mån yrkandet inte berörts av utskottets ställningstagande i det föregående föranleder detta inte något särskilt yttrande från kulturutskottet, eftersom yrkandet i huvudsak berör andra grupper av rörelseidkare än kulturarbetare.

Resekostnader

Efter förord av lagrådet föreslås att det – i stället för i 29 § 1 mom. kommunalskattelagen som föreslagits i lagrådsremissen – tas in en ny punkt 12 av anvisningarna till nämnda paragraf om rätt till avdrag för resor i bl. a. konstnärlig verksamhet. Beträffande innebörden av den i lagrådsremissen föreslagna bestämmelsen anför lagrådet att avsikten närmast torde vara att göra klart att skattskyldiga med bl. a. litterär, konstnärlig eller därmed jämförlig verksamhet ofta har behov av resor för att förvärva och bibehålla intäkterna i sin verksamhet och att avdragsrätten för kostnaderna härför skall

prövas enligt samma grunder som gäller i fråga om annan verksamhet (prop. s. 120).

Utskottet anser att propositionsförslaget bör tillstyrkas.

A-inkomst och B-inkomst

I allmänhet räknas inkomst av tjänst som A-inkomst. Som B-inkomst räknas emellertid periodiskt understöd eller därmed jämförlig periodisk intäkt. Vissa bidrag m. m. från Sveriges författarfond och konstnärsnämnden utgör därför B-inkomst trots att bidragen m. m. enligt särskilda bestämmelser är pensionsgrundande. Som B-inkomst räknas vidare bl. a. periodiska utbetalningar från juridiska personer och från förutvarande make.

I fråga om A-inkomster är beskattningen helt individuell. Makars B-inkomster sambeskattas däremot om de uppgår till 5 000 kr. eller mer.

I propositionen föreslås att all inkomst av tjänst skall hänföras till A-inkomst.

Utskottet föreslår att förslaget genomförs. Om så blir fallet kommer bl. a. en författare eller konstnär som får ett arbetsstipendium från författarfonden eller konstnärsnämnden att få en behandling som gör att nettouthytet efter skatt av stipendiet inte blir beroende av makes inkomst. Som framhålls i propositionen kan nettot nu bli mycket litet, nämligen om vederbörande är gift med en höginkomsttagare.

Utskottet vill framhålla att ett genomförande av den föreslagna ändringen inte påverkar reglerna om sjukpenning eller tilläggspension.

Ett bifall till propositionsförslaget medför att de under allmänna motions-tiden 1984 väckta motionerna 1983/84:597 (m) och 1983/84:2075 (fp.c) blir tillgodosedda.

Enhetlig taxering

I kommunalskattekommitténs betänkande har påvisats att åtskilliga skattebestämmelser kan vara svårpraktiserade, särskilt för de taxeringsnämnder som mera undantagsvis möter problemen eller eljest inte har någon större erfarenhet av de villkor och betingelser, varunder många kulturarbetare verkar. Omotiverade skönstaxeringar liksom oriktigt vägrade avdrag har påvisats för kommittén. En olikartad praxis hos taxeringsnämnderna har också visats förekomma.

Den gjorda utredningen visar enligt utskottets mening att det är befogat med insatser för att få till stånd en större enhetlighet då det gäller kulturarbetarnas taxering. Även motionsvägen tas frågan upp, nämligen i motionerna 1984/85:283 (c), 1984/85:284 (c) och 1984/85:286 (fp). Frågan behandlas även i motion 1984/85:285 (m), dock utan att något uttryckligt yrkande framställs i denna del.

Kulturskattekommittén föreslog att speciella taxeringsnämnder skulle

inrättas för att granska kulturarbetarnas deklARATIONER och att det i dessa nämnder skulle ingå ledamöter som har god kännedom om kulturarbetarnas förhållanden.

Med hänsyn till att den framtida taxeringsorganisationen för närvarande utreds hyser utskottet förståelse för att regeringen inte nu föreslår regler om speciella nämnder för kulturarbetare. Det pågående utredningsarbetet får emellertid inte tas till intäkt för att skjuta frågan om åtgärder för en mer enhetlig taxering av kulturarbetare på framtiden. Som framhålls i propositionen bör utvecklingen mot att allt fler kulturarbetare taxeras i särskilda nämnder fortsätta och även bland de särskilda nämnderna bör en koncentration kunna ske; i propositionen anges att man i några fall skapat nämnder som uteslutande taxerar vissa grupper av kulturarbetare. Det är också i hög grad önskvärt att det i nämnderna ingår ledamöter med god inblick i kulturarbetarnas förhållanden. I propositionen framhålls att man dessutom så långt möjligt bör försöka ordna det så att granskningen ombesörjs av tjänstemän som är specialiserade på området.

I propositionen utvecklas närmare den viktiga uppgift riksskatteverket har när det gäller att verka för en större enhetlighet vid taxeringen. Utskottet vill understryka betydelsen av att riksskatteverket utan dröjsmål medverkar till att förbättra kulturarbetarnas beskattningssituation genom att utfärda råd och anvisningar i syfte att främja en riktig och enhetlig tillämpning av skattelagstiftningen för kulturarbetarna. En förutsättning för att riksskatteverket på ett tillfredsställande sätt skall kunna leva upp till kraven i här aktuellt avseende är naturligtvis att myndigheten själv har sakkunskap på området. Hur denna sakkunskap skall tillföras myndigheten får i första hand provas av denna. Därvid bör även övervägas om det är motiverat att, som föreslås i motion 1984/85:284, inrätta en särskild referensgrupp med kulturarbetarrepresentation.

Enligt utskottets mening bör – med hänsyn till vad som anförs i propositionen – syftet med de här behandlade motionsyrkandena, yrkande 2 delvis i motion 1984/85:283, yrkande 3 i motion 1984/85:284 och yrkande 1 i motion 1984/85:286, kunna bli tillgodosett utan någon riksdagens åtgärd med anledning av yrkandena.

Stockholm den 28 februari 1985

På kulturutskottets vägnar
INGRID SUNDBERG

Närvarande: Ingrid Sundberg (m), Ing-Marie Hansson (s), Tyra Johansson (s), Karl Boo (c), Lars-Ingvar Sörenson (s), Tore Nilsson (m), Catarina Rönnung (s), Maja Bäckström (s), Lars Ahlmark (m), Stina Gustavsson (c), Berit Oscarsson (s), Gunnar Thollander (s), Gunnel Liljegren (m), Jan-Erik Wikström (fp) och Eva Hjelmström (vpk).

Avvikande meningar

1. Frågan om särskilt inkomstslag för litterär eller konstnärlig verksamhet

Karl Boo (c), Stina Gustavsson (c), Jan-Erik Wikström (fp) och Eva Hjelmsström (vpk) anser att den del av utskottets yttrande som på s. 2 börjar "Som framhålls" och slutar "(yrkande 2 delvis)" bort ha följande lydelse:

Som framhålls (= utskottet 14 rader) motion 1984/85:286). Utskottet vill dock redan i detta sammanhang framhålla att det finns befogad anledning utreda om man skall införa ett särskilt inkomstslag för inkomst av litterär eller konstnärlig verksamhet, eftersom kulturarbetarna arbetar under helt andra villkor än de som gäller för näringsidkare i allmänhet. I förevarande sammanhang konstaterar utskottet att den av kulturskattekommittén gjorda utredningen inte kan läggas till grund för ett omedelbart införande av ett särskilt inkomstslag för inkomst av litterär eller konstnärlig verksamhet. Ett yrkande härom i motion 1984/85:283 (c) måste därför avstyrkas (yrkande 2 delvis).

I avvaktan på resultatet av en utredning av angivet slag måste utskottet vid prövningen av de i propositionen framlagda förslagen utgå från det nuvarande regelsystemet bl. a. då det gäller inkomstslag.

2. Utvecklingskostnader

Ingrid Sundberg (m), Karl Boo (c), Tore Nilsson (m), Lars Ahlmark (m), Stina Gustavsson (c), Gunnel Liljegren (m) och Jan-Erik Wikström (fp) anser att den del av utskottets yttrande som på s. 3 börjar "I propositionen" och på s. 4 slutar "(yrkande 2)" bort ha följande lydelse:

Motionsvägen har det inte väckts någon gensaga mot förslaget i propositionen att möjligheterna till avdrag för utgifter från tiden innan en verksamhet fått karaktär av rörelse skall utvidgas. Tvärtom har det i fyra motioner från företrädare för moderata samlingspartiet, centern och folkpartiet yrkats på en tidsmässigt mera långtgående avdragsrätt än vad regeringen föreslagit. I motionerna föreslås att avdrag för löpande omkostnader skall få göras inte bara för det kalenderår då rörelsen påbörjas och det närmast föregående året utan även för kostnader som hänför sig till andra och – i tre av motionerna – tredje året före rörelsens början.

Utskottet delar motionärernas uppfattning att det, i enlighet med vad kulturskattekommittén förordat, är motiverat att gå längre i avdragsrätt än vad regeringen föreslagit. En bildkonstnär, författare eller annan fri kulturarbetare som skall etablera en egen verksamhet har ofta mycket stora svårigheter att klara sig, särskilt under de första verksamhetsåren. Det är därför viktigt att samhället även i här aktuellt avseende undviker att i onödan försvåra den ekonomiska situationen för honom. Generösa avdragsregler för utvecklingskostnader är därför motiverade. I propositionen anges att det är

oundvikligt att kulturskattekommitténs förslag leder till kontrollproblem. Utskottet anser att svårigheterna i detta avseende inte får överdrivas. Den skattskyldige måste naturligtvis visa hur stora kostnaderna varit och att de avsett verksamheten. Han måste även lämna noggranna uppgifter om kostnadernas art och storlek samt om tidigare intäkter. Den skattskyldige bör också, som kammarrätten i Jönköping angett i sitt remissyttrande, kunna upplysa om eventuella tjänsteanställningar inom samma verksamhetsområde och därvid ange huruvida avdrag för kostnader varom här är i fråga, tidigare medgetts i inkomstslaget tjänst.

Utskottet anser således att en längre gående avdragsrätt än vad regeringen föreslagit bör införas. Avdrag bör lämpligen få göras för löpande omkostnader som hänför sig till det kalenderår då rörelsen påbörjas och de närmast föregående tre åren. Detta innebär att utskottet anser att skatteutskottet bör tillstyrka yrkande 2 delvis i motion 1984/85:283 (c), yrkande 2 i motion 1984/85:284 (c) och yrkande 2 i motion 1984/85:286 (fp). I huvudsak tillgodoses härigenom även yrkande 1 i motion 1984/85:285 (m), där en ett år kortare avdragsrätt föreslagits.

3. Kostnader för arbetslokal i egen bostad

Ingrid Sundberg, Tore Nilsson, Lars Ahlmark och Gunnel Liljegren (alla m) anser att den del av utskottets yttrande som på s. 4 börjar "Utskottet vill" och på s. 6 slutar "yrkandena 2 och 3" bort ha följande lydelse:

Då det gäller rätt till avdrag för arbetslokal i egen bostad framhålls det i propositionen att det är en klar fördel med nuvarande praxis att avdragsrätten kan prövas mot bakgrund av vissa lätt konstaterbara omständigheter. I propositionen framhålls också att denna praxis i flertalet fall ger ett materiellt godtagbart resultat. Något behov finns därför inte att generellt sänka kraven för avdragsrätt, anförs det i propositionen.

Utskottet delar den sålunda redovisade uppfattningen. Samtidigt är det uppenbart att det behövs en kompletterande regel för att man skall kunna tillgodose intresset av att bl. a. vissa kulturarbetare – exempelvis författare eller bildkonstnärer – skall kunna få rätt till avdrag för arbetsrum utan att de skall tvingas hyra rum "på stan". Med utgångspunkt i att en kompletterande regel också införs för att tillgodose avdragsbehovet i angivna fall godtar utskottet propositionens huvudregel.

Den kompletterande regeln föreslås i propositionen få i huvudsak följande innehåll (p. 11 andra stycket anvisningarna till 29 § kommunalskattelagen).

Även om särskilt arbetsrum inte inrättats medges avdrag för bostadskostnad om arbete utförts i bostaden minst 800 timmar under beskattningsåret. Vid beräkning av antalet timmar beaktas endast arbete som det med hänsyn till verksamhetens art varit motiverat att utföra i bostaden. I timantalet får jämte arbete för rörelsen även inräknas tillfälligt arbete som har nära samband med rörelsen men är att hänföra till tjänst. Arbete som utförts av

den skattskyldiges barn tillgodoräknas endast om barnet fyllt 16 år och arbete som utförts av den skattskyldiges make endast om makarna drivit rörelsen gemensamt. Avdrag medges med 2 000 kronor om arbetet utförts i bostad på den skattskyldiges egen eller hans makes fastighet och med 4 000 kronor i annat fall.

Motionärerna bakom motion 1984/85:285 (m) vill ha en annan utformning av den kompletterande regeln. De vill att avdrag skall medges om den huvudsakliga delen av rörelsen bedrivs inom bostaden samt annan fast lokal för verksamhetens bedrivande inte finns (yrkande 2). Vidare föreslås att avdrag skall medges med 4 000 kr. om arbetet utförts i egen bostad oavsett bostadstyp.

Utskottet kan inte acceptera regeringens förslag då det gäller den kompletterande avdragsregeln. Regeln framstår som mycket exakt men kommer enligt utskottets mening i praktiken att ge mycket stort utrymme för taxeringsmyndigheternas fria skön. Därtill kommer att regeln kan medföra att myndigheterna anser sig ha anledning att göra ingående undersökningar av en familjs utnyttjande av sin bostad, något som av familjen kan uppfattas som integritetsinskränkande. Till närmare utveckling av det anförda vill utskottet framhålla att det måste vara utomordentligt svårt att avgöra om en författare arbetat minst 800 timmar i sitt arbetsrum inom bostaden och i vilken utsträckning "det med hänsyn till verksamhetens art" varit motiverat att utföra arbetet i bostaden. För att bedöma timantalet kan det behövas ingående utredning om utnyttjandet av det rum som använts för rörelsen.

Utskottet anser att den i motionen valda regelkonstruktionen i praktiken blir lättare att tillämpa samtidigt som den kan bedömas leda till godtagbara konsekvenser i avdragshänseende. För att avdrag skall få göras krävs att verksamheten kan klassificeras som rörelse. Den får således inte vara av ren hobbykaraktär. Eftersom det enligt motionsförslaget inte får finnas annan fast lokal för verksamhetens bedrivande kan det i allmänhet inte bereda några större svårigheter för taxeringsmyndigheterna att avgöra om den huvudsakliga delen av rörelsen bedrivs inom bostaden.

I propositionen framhålls att, eftersom de avdrag som kan komma i fråga avser relativt blygsamma belopp, taxeringsnämndens prövning bör inriktas på om den skattskyldige över huvud taget är berättigad till avdrag och inte på avdragets storlek. Förslaget om schablonbelopp – 2 000 eller 4 000 kr. – har utformats mot denna bakgrund.

Utskottet anser att det inte finns skäl att – sedan begränsningarna i avdragsrätt i fråga om räntor fullt ut trätt i kraft – göra någon differentiering av avdragsbeloppet beroende på ägareförhållandena i fråga om den fastighet vari bostaden är belägen.

I enlighet med det i det föregående anförda föreslår utskottet – såvitt avser utskottets beredningsområde – att skatteutskottet tillstyrker motion 1984/85:285 yrkandena 2 och 3. Propositionen bör jämkas i enlighet härmed. Utskottets ställningstagande innebär att utskottet avstyrker motion 1984/85:283 yrkande 2 i här aktuell del samt motion 1984/85:284 yrkande 1.

